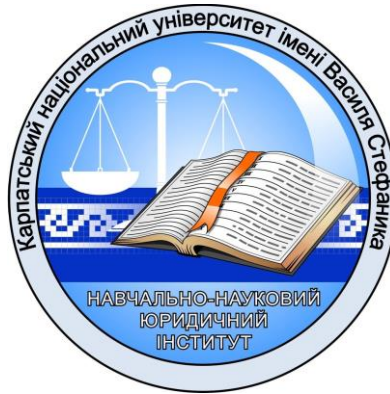

**Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права

Гришко У.П.

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО

методичні вказівки для підготовки

до семінарських занять здобувачів

1-го курсу денної та заочної форм здобуття освіти

спеціальності «D1 Облік і оподаткування»

Івано-Франківськ, 2025

ББК 67.303

Г82

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 26 серпня 2025 року)

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №1 від 9 вересня 2025 року)

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 25 вересня 2025 року)

Рецензенти:

Мироненко І.В.

*доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри цивільного права,*

Петечел Н.М.

*кандидатка юридичних наук,,
викладачка кафедри судочинства*

Г82 Гришко У.П.: Підприємницьке право : методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів 1-го курсу денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності «Облік і оподаткування». Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2025. 38с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану освітнього рівня «бакалавр» спеціальності «Облік і оподаткування» і призначений для підготовки до семінарських занять здобувачів 1-го курсу денної та заочної форм здобуття освіти із навчальної дисципліни «Підприємницьке право», а також для підготовки до складання заліку. В посібнику викладені: зміст навчальної дисципліни і тематика семінарських занять для здобувачів денної та заочної форми навчання та перелік тем індивідуальних завдань. До кожної теми подано методичні рекомендації, що допоможуть здобувачу якісніше оволодіти темою, питання для обговорення, завдання для самоконтролю, перелік літератури та нормативно-правових актів. Методична розробка призначена для здобувачів, викладачів.

© Гришко У.П., 2025

©Карпатський національний

університет імені Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ	
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	9
Семінарське заняття № 1. Загальні положення підприємницького права України.....	9
Семінарське заняття № 2. Система суб'єктів підприємництва.....	12
Семінарське заняття № 3. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.....	15
Семінарське заняття № 4. Правові основи ліцензування підприємницької діяльності.....	17
Семінарське заняття № 5. Майнова основа суб'єктів підприємницької діяльності.....	20
Семінарське заняття № 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності.....	22
Семінарське заняття № 7. Припинення підприємницької діяльності. Банкрутство.....	25
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ	
НАВЧАННЯ.....	29
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ	
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	30
Семінарське заняття № 1. Загальні положення підприємницького права України.....	30
Семінарське заняття № 2. Система суб'єктів підприємництва.....	33
Семінарське заняття № 3. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності.....	36

ПЕРЕДМОВА

Розвиток економіки, ринкових відносин, збільшення міжнародних господарських зв'язків потребують постійного удосконалення правової регламентації підприємницьких відносин відповідно до міжнародних вимог і стандартів, ураховуючи їх. Тому важлива запорука розвитку нашої держави – наявність підприємницького права.

У сучасних умовах розбудови наша держава потребує фахівців, які могли б швидко адаптуватися до вимог ринкової економіки. Особливе місце в професійній підготовці здобувачів займає навчальна дисципліна «Підприємницьке право», завдання якої – формування спеціальних правових знань у сфері підприємництва. **Метою** вивчення навчальної дисципліни «Підприємницьке право» є поглиблене вивчення норм підприємницького права, сучасних тенденцій і закономірностей його розвитку, особливостей правового регулювання та основних дискусійних теоретичних питань. Вивчення даної навчальної дисципліни неможливе без урахування практики застосування цивільного законодавства у сфері здійснення підприємницької діяльності; а оновлення законодавчих актів, які визначають особливості правового статусу окремих суб'єктів підприємницької діяльності лише підкреслюють динаміку його розвитку.

Основне **завдання** навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів теоретичне розуміння підприємництва, суб'єктів підприємницької діяльності, а також вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, проводити правовий аналіз ситуацій, які потребують відповідного правового вирішення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

- основні положення підприємницького права як науки, навчальної дисципліни та галузі права, її структуру, предмет і завдання;
- теоретичні аспекти окремих правових інститутів;
- порядок державної реєстрації створення та припинення суб'єктів підприємницької діяльності;
- особливості правового режиму майна суб'єктів підприємницької діяльності;
- особливості укладення підприємницьких договорів;
- базовий матеріал, наведений у лекціях та відпрацьований на семінарських заняттях щодо визначення основних понять підприємницького права, їх сутності та значення для практичної діяльності з надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності;

вміти:

- аналізувати, узагальнювати та правильно застосовувати норми підприємницького права;
- розрізняти відносини, що регулюються чинним законодавством у сфері підприємницької діяльності;

- застосовувати на практиці норми правових актів у сфері підприємництва;
- застосовувати правові знання з підприємництва для оцінювання юридичних фактів, обґрунтувати їх правову оцінку;
- приймати обґрунтовані рішення щодо реалізації норм підприємницького законодавства у практичній діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО»

Тема 1. Загальні положення підприємницького права України.

Поняття та предмет підприємницького права. Методи правового регулювання підприємницьких відносин. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.

Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі.

Джерела підприємницького права. Конституційні засади регулювання підприємництва. Цивільний кодекс як основний акти у сфері регулювання підприємницької діяльності. Закони як джерела підприємницького права. Судова практика та її роль як джерела підприємницького права.

Тема 2. Система суб'єктів підприємництва.

Поняття суб'єкта підприємницького права.

Особливості правового статусу фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності (ФОП). Особи, які не можуть бути зареєстровані як ФОП.

Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності. Поняття та правовий статус повного та командитного товариств. Правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю. Правовий статус акціонерного товариства. Правовий статус виробничого кооперативу.

Тема 3. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

Поняття державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: принципи та значення. Порядок державної реєстрації юридичних осіб. Установчі документи та державна реєстрація господарського товариства. Порядок державної реєстрації громадянина-підприємця. Внесення змін та виправлення помилок у державному реєстрі юридичних осіб, фізичних-осіб підприємців.

Тема 4. Правові основи ліцензування та державного контролю підприємницької діяльності.

Інститут ліцензування: поняття, значення, процедура. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Основні засади державного контролю у підприємницькій діяльності. Поняття та види державного контролю. Здійснення державного контролю у сферах господарювання (підприємництва). Правовий статус контролюючих органів. Правовий статус суб'єктів підприємництва у процесі здійснення державного контролю.

Тема 5. Майнова основа суб'єктів підприємництва.

Поняття та зміст правового режиму майна суб'єктів підприємництва . Поняття та склад майна суб'єктів підприємництва. Правовий статус майна громадянина-підприємця. Правовий режим майна юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності

Поняття та ознаки підприємницького договору. Види підприємницьких договорів.

Основні принципи договірного права України: принципи справедливості, добросовісності, розумності, принцип свободи договору, принцип неприпустимості зловживання правом у договірних зобов'язаннях.

Форма підприємницьких договорів. Порядок укладення, зміна і розірвання підприємницьких договорів.

Відповідальність за порушення договірних зобов'язань: основні засади та особливості правового регулювання за Цивільним кодексом України.

Тема 7. Припинення підприємницької діяльності. Банкрутство.

Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави, процедура здійснення. Правові наслідки припинення суб'єктів підприємницької діяльності в результаті реорганізації та ліквідації.

Порядок здійснення ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності.

Особливості здійснення державної реєстрації припинення. Інститут банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, значення, підстави, учасники, стадії. Особливості процедури банкрутства у застосуванні щодо окремих видів суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 8. Правове регулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності.

Загальні положення про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності. Господарсько-правова відповідальність: поняття, ознаки, принципи, функції, підстави та межі.

Основі засади застосування господарських та адміністративно- господарських санкцій у сфері підприємницької діяльності.

Право на захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності. Способи

захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Основні засади та правове регулювання адміністративно-правового, нотаріального, судового захисту.

Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.

Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Тема 9. Правове регулювання економічної конкуренції та монополії.

Система правового регулювання економічної конкуренції та монополістичної діяльності. Поняття, роль та принципи економічної конкуренції. Правовий статус природних монополій.

Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Загальні положення підприємницького права України

Методичні рекомендації: При підготовці до семінарського заняття здобувачам необхідно розглянути існуючі підходи до визначення сутності підприємницького права: 1) самостійна галузь права; 2) складова частина цивільного права. Але найбільш доцільний підхід полягає в тому, що підприємницьке право є комплексною підгалуззю права, яка тяжіє в більшій мірі до цивільного права, але об'єднує у собі норми адміністративного, фінансового та деяких процесуальних галузей права. Підприємницьке право охоплює, норми які регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність. Також слід визначитись із зв'язком підприємницького права з іншими галузями права, які відносини регулює підприємницьке право та якими методами. Здобувачі повинні знати систему підприємницького права та вміти виділяти три рівня правових принципів підприємницького права: загальноправові, міжгалузеві і галузеві. Також необхідно звернути увагу на специфіку джерел підприємницького права та вміти класифікувати норми підприємницького права за ступенем узагальнення, за змістом, за методом правового регулювання, за функціональним спрямуванням та за характером впливу (в останньому випадку мова йде про регулятивні норми). Значну роль у вдосконаленні регулювання підприємницької діяльності відіграє судова практика, і хоча офіційно судові рішення не є джерелом права, проте вони фактично виконують таку роль у певних випадках (зокрема, у разі наявності прогалин у нормативних актах, що регулюють підприємницькі відносини).

Питання для обговорення:

1. Поняття та предмет підприємницького права.
2. Методи правового регулювання підприємницьких відносин.
3. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
4. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі.
5. Джерела підприємницького права:
 - конституційні засади регулювання підприємництва.
 - Цивільний кодекс як основний акт у сфері регулювання підприємницької діяльності.
 - закони як регулятори підприємницьких відносин
 - судова практика та її роль як джерела підприємницького права.

Практичні завдання:

Завдання 1. Чи є підприємницькою наступна діяльність:

1. Іван працює програмістом у ІТ-компанії за фіксованою зарплатою
2. Марія відкрила власну пекарню та продає випічку через мережу магазинів
3. Петро інвестує кошти в акції різних компаній на фондовій біржі

4. Сергій працює таксистом, маючи власний автомобіль

Задача 1.

При здійсненні підприємницької діяльності ФОП Іваненко керується:

- Конституцією України
- Господарським кодексом України
- Податковим кодексом України
- Статутом своєї громадської організації
- Рішенням місцевої ради про встановлення місцевих податків
- Постановою Кабінету Міністрів про ліцензування
- Договором з постачальником
- Звичаями ділового обороту в галузі

Завдання: Визначте, які з наведених актів є джерелами підприємницького права. Розташуйте джерела за їх юридичною силою. Поясніть, чому деякі з наведених актів не є джерелами підприємницького права.

Задача 2. Проаналізуйте наведені норми та визначте, який метод правового регулювання (імперативний чи диспозитивний) застосовується в кожному випадку:

1. "Мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 250 мінімальних розмірів заробітних плат"
2. "Сторони можуть передбачити в договорі інші умови поставки, ніж встановлені законом"
3. "Підприємець зобов'язаний подати декларацію про доходи до 31 березня"
4. "Розмір неустойки може бути збільшений за домовленістю сторін"
5. "Забороняється створення підприємств для виробництва наркотичних засобів"

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає особливість підприємницького права ?
2. Що є предметом підприємницького права?
3. Які методи підприємницького права Ви знаєте?
4. Що являє собою система підприємницького права?
5. Яке співвідносяться поняття "господарська діяльність" і "підприємницька діяльність"?
6. Назвіть відмінності підприємницької діяльності від господарської діяльності?
7. Які обмеження підприємницької діяльності передбачені чинним законодавством?
8. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
9. Що таке підприємницький ризик?
10. Що означає «систематичність» як ознака підприємницької діяльності?
11. Які основні джерела підприємницького права Ви знаєте?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -стаття 4) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
9. Аганіна А.О. Правове регулювання підприємницької діяльності: історичний аспект. *Вісник Запорізького національного університету* . 2018. №1. С. 8-21
10. Бевз С.І. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. К ПП «Фірма «Гранма», 2012. –292 с.
11. ГЛІБКО С. В., ГРЕЧКО О. А. Конституційні гарантії права на підприємницьку діяльність. *Право та інноваційне суспільство*. № 2 (15) 2020. С.154-160.
12. Дякуновський О. Є. Систематичність та одержання прибутку як ознаки підприємництва в Україні: досвід Республіки Польща. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3, 2020. С.31-37
13. Іванець І.П. Принцип свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом. *Юридичний науковий електронний журнал*. №3 2025. С.145-147.
14. Кондратов Б.В. Підприємницьке право як самостійна галузь права: до постановки питання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. №2. С.69-70
15. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.
16. Моїсеєнко Ю. М. Свобода підприємницької діяльності і її межі у світлі диференціації організаційно-правових форм господарювання. *Київський часопис права*, (4), 44-49. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.6>
17. Маматова Л.Ш. Правове забезпечення підприємницької діяльності в Україні. *REPORTER OF THE PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY. Section: Economic sciences* .2018, Issue 35. С.33-40
18. Олійник А. Методологія дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. *Підприємництво, господарство і*

право.2019. № 3 (277). С. 208-212.

19. Олійник А. Ю. Поняття реалізації конституційної свободи на підприємницьку діяльність в Україні. *Право і суспільство* .№ 2. 2020. С.98-103

20. Підприємництво [Текст] : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с

21. Сагайдак Ю. Підприємницька діяльність як основна форма реалізації економічних прав людини. Теоретико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*.2016.№7.С.44-48

Тема 2. Система суб'єктів підприємництва (2 години)

Методичні рекомендації: Поняття суб'єкта підприємницького права обґрунтоване теорією підприємницького права, яка виходить з того, що суб'єктами підприємницького права є учасники підприємницьких відносин. Найбільшу та найважливішу для господарської діяльності групу суб'єктів підприємницького права складають суб'єкти підприємництва. Тому саме їх правовому статусу приділяється головна увага у цьому семінарському занятті. Метою даного семінарського заняття є правовий аналіз видів суб'єктів підприємництва у загальних рисах.

Серед суб'єктів належну увагу слід звернути на таку категорію як громадянин – підприємець. В процесі підготовки до семінарських занять здобувачів повинні опанувати питання, пов'язані із визначенням правового статусу громадянина – підприємця. Домінуюче місце серед суб'єктів господарювання належить юридичним особам, правовий статус яких визначається положеннями Цивільного кодексу України та спеціальними законами.

Питання для обговорення:

1. Поняття суб'єкта підприємницької діяльності.
2. Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців (ФОП).
3. Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності.
 - правове становище акціонерного товариства.
 - правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю.
 - правовий статус виробничого кооперативу.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Розгляньте наведені нижче особи та визначте, які з них можуть бути суб'єктами підприємницької діяльності в Україні:

1. 16-річний Олександр, який має намір торгувати овочами з власного городу.
2. Благодійна організація "Допомога дітям"
3. Іноземна компанія "Samsung Electronics"

4. Державне підприємство "Укрпошта"
5. Фізична особа, визнана судом недієздатною
6. Релігійна організація "Українська православна церква"
7. 17-річний Петро, який одружився та має дитину

Відповіді обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

Задача 1. Планується створення публічного акціонерного товариства "Агро-Експорт" зі статутним капіталом 5 000 000 грн. Товариство займатиметься переробкою та експортом сільськогосподарської продукції.

Визначіть мінімальні вимоги до статутного капіталу ПАТ. Визначіть систему органів управління ПАТ. Проаналізуйте особливості функціонування ПАТ.

Завдання . Підготуйте схему системи суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для самоконтролю:

- 1.Що таке суб'єкт підприємницької діяльності?
2. Якими ознаками характеризується суб'єкт підприємницької діяльності?
3. Які види суб'єктів підприємницької діяльності передбачено чинним законодавством?
4. Які особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців?
5. Які обмеження у здійсненні фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності передбачені законодавством?
- 6.3 якою метою створюються виробничі кооперативи? Яким чином ця мета впливає на особливості правового становища виробничого кооперативу?
- 7.У чому полягає універсальність організаційно – правової форми господарського товариства?
- 8.Які види господарських товариств ви знаєте? За якими ознаками здійснюється класифікація господарських товариств?
- 9.Порівняйте правове становище товариства з обмеженою відповідальністю і закритого акціонерного товариства, зазначивши їх спільні та відмінні риси?

Перелік рекомендованої літератури:

- 1.Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
- 4.Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.№ 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
- 6.Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»

- від 23.02.2006 № 3480-IV .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
- 9.Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
10. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
11. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с
- 12.Ватрас В. Доктринальні та нормативні питання визначення складу учасників господарських та інших видів підприємницьких товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 1 № 74 (2022).С.93-97
- 13.Гарагонич О.В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: дис. на здобуття наук. ступ. док. юр.наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарське процесуальне право (081 – Право). Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України» НАН України, Київ, 2020.с.466
- 14.Грудницька С.М., О.С. Шеремет. Удосконалення правового регулювання організації і діяльності повних товариств. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13694/1/Hrudnytska_Sheremet_73-81.pdf
15. Гудима-Підвербецька М. Юридична особа корпоративного типу: в пошуках єдиної термінології. *Приватне право і підприємництво.*2024. вип. 24.С.72-79. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24_2/53.pdf
16. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія/ Алла Володимирівна Зеліско.- Івано-Франківськ, Прикарпат.нац.ун-т ім. Василя Стефаника.2016 .445с.
- 17.Касьяненко Д.І., Герасимова Г.В. Особливості господарювання фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності. *Молодий вчений.* №10 (62). 2018. С.659-662
- 18.Кузнєцов М. Що обрати — ТОВ чи ПП?. *Юридична газета.*№6 (736). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/shcho-obrati--tov-chi-pp.html>
- 19.Овченко О. В. Роль та місце командитного товариства в системі господарських товариств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2022 № 60.С.43-46
- 20.Сіщук Л.Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право.*№4.2021.С.74-80
- 21.Попов Ю. Ю. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою

відповідальністю» : наук.-практ. комент. / Ю. Ю. Попов. Київ : К.І.С., 2019. 392 с.

22.Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьВДУВС, 2019. 412 с

Тема 3. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності в Україні (2 години).

Методичні рекомендації: При підготовці до семінарського заняття, увагу слід звернути на питання, пов'язані із порядком створення суб'єктів підприємництва. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва полягає у засвідченні факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань. Здобувачі повинні знати перелік документів, які необхідні для державної реєстрації суб'єктів господарювання, детальніше ознайомившись із положеннями Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Питання для обговорення

1. Поняття державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб.
3. Порядок державної реєстрації фізичної особи- підприємця.
4. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності
5. Відмова у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
6. Виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

Практичні завдання:

Задача 1. Сидоренко, 30 років, громадянин України, має вищу освіту та досвід роботи в сфері ІТ. Він планує зареєструватися як ФОП для надання консультаційних послуг у сфері розробки програмного забезпечення.

Складіть покроковий алгоритм реєстрації ФОП.Визначте необхідні документи та їх вимоги. Визначте права та обов'язки ФОП після реєстрації. Проаналізуйте можливі підстави для відмови в реєстрації.

Задача 2. Петро Іванович Мельник, 19 років, подав документи для реєстрації як ФОП. Через 5 робочих днів він отримав письмову відмову з такими підставами:

- Недостовірні відомості в заяві (вказано неправильну адресу проживання)
- Неповна сплата реєстраційного збору (сплачено 90 грн замість 340 грн)
- Відсутність довідки про несудимість

Проаналізуйте правомірність кожної підстави для відмови.

Задача 3. Підприємець Олександр Петренко (громадянин України) вирішив

створити ТОВ "Цифрові технології" зі статутним капіталом 50 000 грн для розробки мобільних додатків. Він буде єдиним засновником і директором товариства.

Визначте чи може фізична особа бути єдиним засновником ТОВ. Складіть рішення про створення ТОВ (єдиного засновника). Складіть перелік документів для подання до реєстратора.

Задача 4. 1.ФОП Сидоренко змінив місце проживання та хоче додати новий вид діяльності.

2. ТОВ "Будівельник" змінює найменування на ТОВ "Сучасне будівництво" та збільшує статутний капітал з 100 000 до 500 000 грн.

Визначіть види змін до кожної ситуації та їх правові наслідки.

Питання для самоконтролю:

- 1.Що таке державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців та на кого покладається її здійснення?
2. Який розмір реєстраційного збору за проведення державної реєстрації, передбачений у чинному законодавстві?
3. Що являє собою Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань?
4. В який термін проводиться реєстрація юридичної особи?
5. Які документи подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи?
6. Що являє собою модельний статут підприємства? Яку роль він відіграє у створенні та діяльності підприємства?
7. На підставі яких документів здійснюється реєстрація фізичної особи-підприємця?

Перелік рекомендованої літератури:

- 1.Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
- 4.Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.№ 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IY. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
- 6.Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

8. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с
9. Апанасюк М.П. Правовий режим єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців (цивільно- правовий аспект). *Інформація і право- науковий журнал*. 2016. №1(16).С.160-166
10. Квасніцька О.О.Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Квасніцька Ольга Олексіївна ; Одеська національна юридична академія. О., 2006. 202 арк.
- 11.Литвиненко А.Суб'єкти державної реєстрації як учасники процесу державної реєстрації су'єктів господарювання в Україні:фінансово- правовий аспект.*Підприємництво, господарство і право*.2018.№8.С.153-156
- 12.Лукач І.Державна реєстрація як засіб впливу держави на здійснення корпоративних прав і корпоративного управління у контексті європейського досвіду. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/32.pdf>
- 13.Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с.
- 14.Слободяник Т.М.Актуальні проблеми державної реєстрації юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022.№ 5.С.283-284
15. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. / За заг. ред. С.І. Бевз / Бевз С.І. КПП «Фірма «Гранмна»., 2012. 292 с.
16. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи. Київ : Паливода А. В., 2016. 24 с.
17. Чижмарь К.І. Державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань : практ. Посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199с.

Тема 4. Правові основи ліцензування та державного контролю підприємницької діяльності.

Методичні рекомендації: Ліцензування певних видів господарської діяльності є засобом державного регулювання у сфері господарювання, який спрямований на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері та захист економічних та соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Юридичною передумовою ліцензування підприємницької діяльності є реєстрація суб'єкта підприємництва, в установчих документах якого передбачений вид діяльності, що підлягає ліцензуванню. З іншого боку, воно здійснюється лише за бажанням суб'єкта підприємництва, коли він сам обирає діяльність, котра підлягає ліцензуванню.Засадничий принцип ліцензування, який намагалися закласти в систему

ліцензування, ґрунтувався на додержанні особливих умов того чи іншого виду діяльності не тільки на момент отримання ліцензії, а постійно під час здійснення підприємництва з додержанням ліцензійних правил для забезпечення безпеки людей, нешкідливості цього виду діяльності для екології та ін.

Питання для обговорення:

1. Інститут ліцензування: поняття, значення, процедура.
2. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.
3. Основні засади державного контролю у підприємницькій діяльності.
4. Поняття та види державного контролю.
5. Здійснення державного контролю у сферах господарювання (підприємництва).
6. Дозвільна система у сфері господарської діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Що являє собою ліцензування господарської діяльності?
2. Які органи уповноважені на видачу ліцензій?
3. Яка процедура отримання ліцензії?
4. Які види діяльності підлягають ліцензуванню?
5. Який порядок отримання дозвільних документів суб'єктами підприємницької діяльності?
6. Що являє собою дозвільна система у сфері господарської діяльності?
7. Назвіть систему органів, уповноважених здійснювати контроль у сфері господарської діяльності. Визначіть їх компетенцію

Практичні завдання:

Завдача 1. ФОП Кравців вирішив зайнятись перевезеннями пасажирів належним йому мікроавтобусом за маршрутом Мукачево-Ужгород- Мукачево. Будучи обізнаним про необхідність отримання ліцензії на даний вид діяльності та дізнавшись про дію ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», він зібрав необхідний пакет документів та подав його до державного реєстратора Хустського центру надання адміністративних послуг за місцем своєї реєстрації. Не отримавши жодного повідомлення від реєстратора впродовж наступних 10 календарних днів, підприємець вирішив, що вправі розпочати перевезення. *Проведіть аналіз дій ФОП, державного реєстратора на предмет їх відповідності ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».*

Задача 2. ТОВ «ТурЦентр» прийняло рішення розпочати туроператорську діяльність. З метою отримання відповідної ліцензії Товариство подало до органу ліцензування пакет документів, що включав, зокрема, і копію договору оренди приміщення, в якому мала здійснюватись ліцензована діяльність. В результаті перевірки поданих документів, в т.ч. і шляхом виходу на місце, орган ліцензування встановив недостовірність поданих даних, оскільки за вказаною у

договорі оренди адресою ТОВ «ТурЦентр» не знаходиться. Як наслідок - у видачі ліцензії було відмовлено.

Назвіть орган ліцензування, уповноважений видавати ліцензію на туropераторську діяльність. Чи правомірна відмова у видачі ліцензії? Яким чином Товариство може захистити свої права? Чи можливе оскарження відмови органу ліцензування? У якому порядку і в які строки?

Задача 3. ПП «Рятівник» на підставі відповідної ліцензії здійснює діяльність з проектування, монтажу та технічного обслуговування засобів протипожежного захисту. В процесі роботи корпоративні права на підприємство були продані, в результаті чого відбулася зміна власника та директора підприємства. *Чи потрібно у зв'язку з такими подіями здійснювати переоформлення ліцензії або подавати до органу ліцензування інформацію про зміни, які відбулися?*

Задача 4. Приватне підприємство обрало своїм видом діяльності надання колекторських послуг із забезпечення повернення кредитів недобросовісними боржниками. З метою легалізації свого статусу, ПП звернулося до Національного банку України для видачі ліцензії на право заняття відповідним видом діяльності.

Національний банк України відмовив у видачі ліцензії на тій підставі, що такий вид діяльності не передбачений законом і заявник подав неправдиві відомості про свого керівника.

З урахуванням яких критеріїв визначаються види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню в Україні? З яких підстав суб'єктові господарювання може бути відмовлено у видачі ліцензії? Чи може бути створено суб'єкта господарювання, який обрав своїм видом діяльності такий, що не передбачено законом? Дайте правовий аналіз дій Національного банку України.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
- 2 Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від

06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

8. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

9. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 року. № 2806-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

10. Бачинський А.Я. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 29 (68) № 2. 2018. С.52-55.

11. БОЙЧУК Р. П. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. *Право та інновації*. 2019. № 4 (28). С.21-26

12. Дякуновський О. Є. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща: дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право (081 – Право). Донецький національний університет імені Василя Стуса, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2021. 277с.

13. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.

14. Чуєнко В.І., Кузьмич А.А. Актуальні проблеми та перспективи реформування державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. 2020. с.91-95

15. Система органів державного управління та регулювання в сфері підприємницької діяльності. К. : НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2010. 227 с.

16. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

Тема 5. Майнова основа суб'єктів підприємництва (2 години)

Методичні рекомендації: Вітчизняні науковці та практики дискутують щодо правового режиму майна суб'єктів підприємництва на сучасному етапі розвитку. У чинному законодавстві низкою спеціальних нормативно-правових актів встановлюється правовий режим майна, що закріплюється за певними суб'єктами підприємництва. Варто зауважити, що таке широке використання категорії правового режиму майна в різних галузях права підтверджує її універсальність, однак вона була розроблена наукою господарського права і спрямована на встановлення особливого правового порядку формування (набуття), використання (експлуатації), вибуття (відчуження, споживання, знищення) майна та звернення стягнення на майно суб'єктів господарювання, що пов'язано з необхідністю чіткого правового механізму реалізації державою публічних інтересів

Питання для обговорення:

1. Поняття та зміст правового режиму майна суб'єктів підприємництва.
2. Поняття та склад майна суб'єктів підприємництва.
3. Правовий статус майна громадянина-підприємця.
4. Правовий режим майна юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності.
5. Права структурних підрозділів суб'єктів господарювання на майно.

Питання для самоконтролю:

1. Сформулюйте джерела формування майна суб'єкта підприємницької діяльності.
3. Визначте правовий режим майна, закріпленого за суб'єктом підприємництва на праві власності.
4. Назвіть повноваження суб'єкта підприємництва на майно, закріплене за ним на праві повного господарського відання.
5. Опишіть особливості формування статутного капіталу господарських товариств.
6. З'ясуйте особливості складу та використання майна господарських товариств.
7. Охарактеризуйте особливості правового статусу майна громадянина-підприємця.
8. Назвіть особливості складу і використання майна акціонерного товариства.

Практичні завдання:

Задача 1. Під час розлучення подружжя І. дружина вимагала включення в склад спільного сумісного майна, що підлягає розподілу, усього майна приватного підприємства, заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що в статутний капітал було внесено 30 000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі в підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску в статутний фонд, тобто на 15 000 гривень. *Дайте правову оцінку ситуації.*

Задача 2. Двоє засновників створили ТОВ «Агросвіт». Один з них надав приміщення, другий техніку. Як оформлюється передача майна до статутного капіталу? Чи можуть засновники забрати майно назад у разі виходу з товариства?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

7. Боднар Т.В. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2 (89). С.100-109. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-100-109.pdf

8. Булавін Д. Поділ майна з ФОП під час розлучення: позиція Верховного Суду. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/225840-podil-mayna-z-fop-pid-chas-rozluchennya-pozitsiya-verkhovnogo-sudu>

9. Гусь А.В. Нематеріальні активи: господарсько-правовий аспект: монографія / А.В. Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР - ШАРК», 2015. 248 с.

10. Літошенко О.С. Правовий режим майна державних і комунальних підприємств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №1. С.96-99

11. Милостива І. Поділ бізнесу подружжя: позиції судів. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/podil-biznesu-podruzzhzha-poziciyi-sudiv.html>

12. Подоляк А. Захист прав на чуже майно у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №7. С.45-52

13. Черненко О. Правовий режим майна державних акціонерних товариств. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №12. С.130-133. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/25.pdf>

14. Щербина В. С. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. 6-те вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. 640 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Scherbyna_Valentyn/Hospodarske_pravo.pdf?PHPSESSID=773tlh4cn7pmtssn0fbe5rnhio

15. Щербина В. Право господарського відання і право оперативного управління: поняття, зміст та сфера застосування в Україні. *Право України*. 2018. №6. С.13-30.

16. Щербина В.С. Поняття і склад майна господарського призначення. *Право і суспільство*. 2020. №1. С.194-200. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/31.pdf

17. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

Тема 6. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: В законодавстві немає чіткого визначення поняття господарського договору, в тому числі і підприємницького договору. Загальні та

особливі положення про цивільно- правовий договір та його різновиди можна з'ясувати на основі книги 5 ЦК України.

Вивчення даної теми пов'язане із дослідженням видів, форми, порядку укладення та розірвання підприємницьких договорів.

Питання для обговорення:

- 1.Поняття та ознаки підприємницького договору.
- 2.Види підприємницьких договорів.
- 3.Умови чинності (дійсності) договорів.
- 4.Форма підприємницьких договорів.
- 5.Порядок укладення, зміни і розірвання договорів підприємницьких договорів
- 6.Відповідальність за порушення договірних зобов'язань: основні засади та особливості правового регулювання за Цивільним кодексом України.

Практичні завдання:

Задача 1. ТОВ "Логістик" уклало договір на транспортні послуги з ТОВ "Перевізник" на 1 рік. Через 4 місяці "Логістик" виявляє систематичні порушення: затримки доставки, пошкодження вантажів. "Логістик" хоче розірвати договір достроково. **За яких умов можна розірвати договір достроково?**

Задача 2. ТОВ "Техносвіт" уклало договір поставки комп'ютерної техніки з ТОВ "КомпСервіс" на суму 500 000 грн. Термін поставки — 30 днів. Товар не доставлено вчасно. Визначте, які санкції можна застосувати до постачальника?. Розрахуйте пеню за прострочення (якщо вона становить 0,1% за кожен день)

Завдання 3. Проаналізуйте запропонований договір та виявіть:

- Які умови є несправедливими або ризиковими?
- Які пункти суперечать законодавству?
- Що потрібно доповнити або змінити?

Приклад умови для аналізу: *"Постачальник має право в односторонньому порядку змінювати ціну товару без повідомлення покупця. Всі претензії щодо якості приймаються тільки протягом 24 годин після отримання товару."*

Задача 4. Приватне підприємство (ПП) «А» і ТОВ «Р» уклали договір поставки, за яким ПП прийняло зобов'язання поставити ТОВ автозапчастини до трактора. Проте в договорі не було зазначено: а) асортимент запчастин, б) вимоги щодо їх якості. Після поставки першої партії запчастин ПП «А» з'ясувало, що поставлена продукція не відповідає усним домовленостям з постачальником щодо її асортименту та якості. Вимогу замінити поставлені запчастини на інші, що відповідають усним домовленостям, ТОВ «Р» проігнорувало.

Чи є цей договір чинним? Які умови договору є істотними? Які наслідки відсутності в договорі хоча б однієї з істотних умов? Чи є правомірними вимоги ПП «А»? Вирішіть цей спір, посилаючись на відповідні положення актів законодавства.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки господарського договору?
2. Назвіть види господарських договорів.
3. Які умови договору визнаються істотними?
4. Які правові наслідки виникають у разі недотримання сторонами згоди щодо істотних умов договору?
5. Чим відрізняється договір (протокол) про наміри від попереднього договору?
6. Чи вправі сторони договору врегулювати свої відносини інакше, ніж це передбачено положеннями цивільного законодавства? В яких випадках?
7. За яких підстав допускається розірвання чи зміна договору в односторонньому порядку?
8. Який порядок зміни чи дострокового розірвання договору в односторонньому порядку?
9. Які види недійсних договорів?
10. Назвіть відмінності нікчемних та оспорюваних договорів.
11. Які умови відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань?
12. Які підстави звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
4. Бабій А.О. Одностороння зміна та розірвання господарського договору [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Бабій Анастасія Олександрівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 20 с.
5. Безклуба О. Електронна форма господарських договорів // Актуальні питання державотворення в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. Дню науки юрид. ф-ту 20 трав. 2016 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т, Рада молодих вчених, Наук. т-во студентів ; [редкол.: І.С. Гриценко та ін. ; уклад.: І.С. Сахарук, А.О. Левченко, А.В. Дідилівський]. Київ : Київський університет, 2016. Т. 2. С. 98- 100
6. Беяневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти)

[Текст] / О. А. Беяневич. - К. : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

7.Борсук Н.Я., Кикоть П.В. Господарсько-правове регулювання договірних використання об'єктів інтелектуальної власності. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 1.С.155-160

8. Голіна О.В.Господарсько-правова інституціоналізація договорів про надання послуг [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Голіна Олена Володимирівна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2016. - 20 с.

9.Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

10.Коваленко І. А. Господарські договори: порядок укладення та недійсність / І. А. Коваленко, Я. Самощенко // Innovations and prospects of world science : proceedings of II International scientific and practical conference, Vancouver, Canada, 6-8 October 2021. – Perfect Publishing, Vancouver, Canada, 2021. –Р. 615-622.

11.Поєдинок В.В.Несправедливі умови в господарських договорах. *Економіка та право*. 2019. № 4 (55).С.24-31

12.Проблеми правового регулювання договірних відносин суб'єктів господарювання: монографія / В. М. Адам та ін.; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 247 с.

13. Пшенічнова З.І., Севастьянова А.Ю. Місце господарського договору в системі господарського права:значення та ознаки. *Молодий вчений*.2018.№ 11 (63).С.908-911

14. Піддубна В.Ф.Договір купівлі-продажу підприємства: правові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021.№ 4.С.259-261

15.Щербина В. С. Господарське право: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер. 2011. 656 с.

16.Artur Pohorilenko. Укладення господарських договорів у сфері електронної комерції. *Studia Prawnoustrojowe* 54. URL: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/sp/article/view/7186/5717>

Тема 7. Припинення підприємницької діяльності. Банкрутство (2 години).

Методичні рекомендації: Юридична особа припиняється через такі основні форми: добровільне припинення та примусове припинення. В ході підготовки до семінарського заняття студенти повинні визначити форми припинення юридичної особи шляхом реорганізації. Особливу увагу слід звернути на порядок ліквідації юридичної особи та задоволення вимог кредиторів у разі ліквідації платоспроможної юридичної особи. В процесі підготовки до семінарського заняття студенти повинні визначити поняття та характерні риси банкрутства як правового інституту, детально ознайомитися із положеннями Кодексу України із процедур банкрутства, а саме підстав виникнення банкрутства, суб'єктів провадження у справі про банкрутство, основними процедурами пов'язаними із банкрутством, а також із особливостями провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб- підприємців.

Питання для обговорення:

1. Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави, процедура здійснення.
2. Правові наслідки припинення суб'єктів підприємницької діяльності в результаті реорганізації та ліквідації.
3. Інститут банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, значення, підстави, учасники, стадії.

Практичні завдання:

Задача 1. ТОВ "Інновація" працює на ринку 5 років. Останні 2 роки підприємство отримує збитки, борги перед кредиторами становлять 2 млн грн, а власний капітал зменшився до критичного рівня. **Визначте можливі підстави для припинення діяльності ТОВ? Які форми припинення можуть бути застосовані?**

Задача 2. ТОВ "Альфа" та ТОВ "Бета" працюють в одній галузі. Підприємства вирішили об'єднатися шляхом злиття для підвищення конкурентоспроможності. **Опишіть процедуру реорганізації шляхом злиття. Які документи необхідно підготувати?**

Завдання: Складіть порівняльну таблицю форм припинення підприємницької діяльності за такими критеріями: ліквідація, реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення), банкрутство.

Питання для самоконтролю:

1. Які правові форми припинення суб'єктів підприємницької діяльності?
2. Чи є тотожними поняття «припинення підприємницької діяльності» та «припинення юридичної особи»?
3. Які заходи включає в себе процедура ліквідації юридичної особи?
4. За яких умов претензії кредиторів визнаються погашеними?
5. Яким чином діє принцип мовчазної згоди під час реєстрації припинення юридичної особи чи фізичної особи-підприємця?
6. Які стадії мають місце у процедурі банкрутства суб'єктів підприємницької діяльності?
7. Які підстави порушення процедури банкрутства?
8. Хто може бути арбітражним керуючим (вимоги, порядок набуття відповідного правового статусу)?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

9. Боярчуков М. Банкрутство фізичних осіб: вплив війни на процедуру. Судова практика. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/bankrutstvo-fizichnih-osib-vpliv-viyni-na-proceduru-sudova-praktika.html>

10. Грабован Л.І. Захист прав кредиторів у Кодексі України з процедур банкрутства. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/19692/Грабован%20Л.%20І.%20Захист%20прав%20кредиторів%20у%20Кодексі%20України%20з%20процедур%20банкрутства.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

11. Жуков С.В. Господарсько-правові процедури ліквідації підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04.2013. 24 с.

12. Конопля А. Борг - не вирок. Що передбачає нова процедура реструктуризації боргів фізичних осіб. Дзеркало тижня : інформаційно-аналітичний тижневик. Київ, 2019. 18-24 травня (№ 18). С. 6

13. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с. 14. Кундеус О.М. Процедурні механізми банкрутства і санації підприємства. *Інноваційна економіка : науково-виробничий журнал* . 2016. № 9/10 (65). С. 196-203.

15. Мандичев Д. Судовий контроль у процедурі банкрутства фізичних осіб. *Публічне право*. 2021. № 3 (43). С. 88-95

16. Островський С. О. Основні зміни щодо процедури банкрутства відповідно до Кодексу з процедур банкрутства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* . № 2. 2019. С. 118-121.

17. НАУКОВИЙ ВИСНОВОК щодо застосування статей 16, 105, 110, 112 Цивільного кодексу України. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/nauk_visn/Nauk_visn_911_3135_20.pdf

18. Прилуцький Р.Б. Банкрутство фізичної особи – підприємця. *Юридична наука : науковий юридичний журнал* . Київ, 2012. № 6. С. 53-58.

19. Сирота Д.І. Правове положення фізичної особи- банкрута в Україні . *Юридичний науковий електронний журнал* . 2020. № 8. С. 160-162

20. Сіщук Л. В. Реорганізація юридичних осіб: теоретико-правові аспекти. URL: https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CAIQw7AJahcKEwj03Pis4pWAAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=http%3A%2F%2Fwww.irbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Firbis_nbuv%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fpip_2015_14_10.pdf&psig=AOvVaw11mOFkwAj_76JWVI4z_O98&ust=1689684015341538&cshid=1689597700501837&opi=89978449

21. Стратюк О. М. Підстави ліквідації підприємницьких юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3. С. 126-129.

22. Щербина В. С. Господарське право: підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер. 2011. 656 с.

23. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. 216 с.

Індивідуальні завдання для здобувачів

1. Підготовка реферату за обраною тематикою:

- Звичай ділового обороту у регулюванні підприємницької діяльності.
- Свобода підприємницької діяльності: зміст та значення.
- Систематичність здійснення підприємницької діяльності: науковий погляд та проблеми практичного застосування.
- Організаційно-правові форми юридичних осіб у контексті ЦК України.
- Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців
- Модельний статут підприємства: поняття, значення, особливості застосування.
- Основні засади дії принципу мовчазної згоди на етапі припинення суб'єкта підприємницької діяльності.
- Особливості правового регулювання збитків за Цивільним кодексом.
- Антиконтурентні дії органів державної влади та місцевого самоврядування: поняття та прояви.
- Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності від зловживань монополістичним становищем іншими суб'єктами господарювання.
- Співвідношення адміністративної відповідальності та адміністративно-господарських санкцій за порушення у сфері підприємницької діяльності.
- Значення вини суб'єкта підприємницької діяльності у вирішенні питання про притягнення його до господарсько-правової відповідальності.
- Особливості нотаріального захисту інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Медіація як спосіб позасудового розв'язання конфліктів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Переваги вирішення спорів між суб'єктами підприємницької діяльності в міжнародних комерційних арбітражних судах.

2. Складання бібліографічного опису наукових публікацій за наступною тематикою:

- Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
- Особливості правового статусу фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності (громадян-підприємців).
- Правове становище акціонерного товариства.
- Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності
- Інститут ліцензування суб'єктів підприємницької діяльності
- Право на захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Поняття та ознаки підприємницького договору.
- Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності
- Загальна характеристика інвестиційної діяльності.
- Відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності
- Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Загальні положення підприємницького права України

Методичні рекомендації: При підготовці до семінарського заняття здобувачам необхідно розглянути існуючі підходи до визначення сутності підприємницького права: 1) самостійна галузь права; 2) складова частина цивільного права. Але найбільш доцільний підхід полягає в тому, що підприємницьке право є комплексною підгалуззю права, яка тяжіє в більшій мірі до цивільного права, але об'єднує у собі норми адміністративного, фінансового та деяких процесуальних галузей права. Підприємницьке право охоплює, норми які регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність. Також слід визначитись із зв'язком підприємницького права з іншими галузями права, які відносини регулює підприємницьке право та якими методами. Здобувачі повинні знати систему підприємницького права та вміти виділяти три рівня правових принципів підприємницького права: загальноправові, міжгалузеві і галузеві. Також необхідно звернути увагу на специфіку джерел підприємницького права та вміти класифікувати норми підприємницького права за ступенем узагальнення, за змістом, за методом правового регулювання, за функціональним спрямуванням та за характером впливу (в останньому випадку мова йде про регулятивні норми). Значну роль у вдосконаленні регулювання підприємницької діяльності відіграє судова практика, і хоча офіційно судові рішення не є джерелом права, проте вони фактично виконують таку роль у певних випадках (зокрема, у разі наявності прогалин у нормативних актах, що регулюють підприємницькі відносини).

Питання для обговорення:

1. Поняття та предмет підприємницького права.
2. Методи правового регулювання підприємницьких відносин.
3. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
4. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі.
5. Джерела підприємницького права:
 - конституційні засади регулювання підприємництва.
 - Цивільний кодекс як основний акт у сфері регулювання підприємницької діяльності.
 - закони як регулятори підприємницьких відносин
 - судова практика та її роль як джерела підприємницького права.

Практичні завдання:

Завдання 1. Чи є підприємницькою наступна діяльність:

5. Іван працює програмістом у ІТ-компанії за фіксованою зарплатою

6. Марія відкрила власну пекарню та продає випічку через мережу магазинів
7. Петро інвестує кошти в акції різних компаній на фондовій біржі
8. Сергій працює таксистом, маючи власний автомобіль

Задача 1.

При здійсненні підприємницької діяльності ФОП Іваненко керується:

- Конституцією України
- Господарським кодексом України
- Податковим кодексом України
- Статутом своєї громадської організації
- Рішенням місцевої ради про встановлення місцевих податків
- Постановою Кабінету Міністрів про ліцензування
- Договором з постачальником
- Звичаями ділового обороту в галузі

Завдання: Визначте, які з наведених актів є джерелами підприємницького права. Розташуйте джерела за їх юридичною силою. Поясніть, чому деякі з наведених актів не є джерелами підприємницького права.

Задача 2. Проаналізуйте наведені норми та визначте, який метод правового регулювання (імперативний чи диспозитивний) застосовується в кожному випадку:

6. "Мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 250 мінімальних розмірів заробітних плат"
7. "Сторони можуть передбачити в договорі інші умови поставки, ніж встановлені законом"
8. "Підприємець зобов'язаний подати декларацію про доходи до 31 березня"
9. "Розмір неустойки може бути збільшений за домовленістю сторін"
10. "Забороняється створення підприємств для виробництва наркотичних засобів"

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає особливість підприємницького права ?
2. Що є предметом підприємницького права?
3. Які методи підприємницького права Ви знаєте?
4. Що являє собою система підприємницького права?
5. Яке співвідносяться поняття "господарська діяльність" і "підприємницька діяльність"?
6. Назвіть відмінності підприємницької діяльності від господарської діяльності?
7. Які обмеження підприємницької діяльності передбачені чинним законодавством?
8. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
9. Що таке підприємницький ризик?
10. Що означає «систематичність» як ознака підприємницької діяльності?
11. Які основні джерела підприємницького права Ви знаєте?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -стаття 4) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
9. Аганіна А.О. Правове регулювання підприємницької діяльності: історичний аспект. *Вісник Запорізького національного університету* . 2018. №1. С. 8-21
10. Бевз С.І. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. К ПП «Фірма «Гранмна», 2012. –292 с.
11. ГЛІБКО С. В., ГРЕЧКО О. А. Конституційні гарантії права на підприємницьку діяльність. *Право та інноваційне суспільство*. № 2 (15) 2020. С.154-160.
12. Дякуновський О. Є. Систематичність та одержання прибутку як ознаки підприємництва в Україні: досвід Республіки Польща. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3, 2020. С.31-37
13. Іванець І.П. Принцип свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом. *Юридичний науковий електронний журнал*. №3 2025. С.145-147.
14. Кондратов Б.В. Підприємницьке право як самостійна галузь права: до постановки питання. *Порівняльно- аналітичне право*. 2016. №2. С.69-70
15. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.
16. Моїсеєнко Ю. М. Свобода підприємницької діяльності і її межі у світлі диференціації організаційно- правових форм господарювання. *Київський часопис права*, (4), 44-49. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.6>
17. Маматова Л.Ш. Праове забезпечення підприємницької діяльності в Україні. *REPORTER OF THE PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY*. Section: Economic sciences .2018, Issue 35. С.33-40

18. Олійник А. Методологія дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3 (277). С. 208-212.
19. Олійник А. Ю. Поняття реалізації конституційної свободи на підприємницьку діяльність в Україні. *Право і суспільство* .№ 2. 2020. С.98-103
20. Підприємництво [Текст] : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с
21. Сагайдак Ю. Підприємницька діяльність як основна форма реалізації економічних прав людини. Теоретико-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №7. С.44-48

Тема 2. Система суб'єктів підприємництва (2 години)

Методичні рекомендації: Поняття суб'єкта підприємницького права обґрунтоване теорією підприємницького права, яка виходить з того, що суб'єктами підприємницького права є учасники підприємницьких відносин. Найбільшу та найважливішу для господарської діяльності групу суб'єктів підприємницького права складають суб'єкти підприємництва. Тому саме їх правовому статусу приділяється головна увага у цьому семінарському занятті. Метою даного семінарського заняття є правовий аналіз видів суб'єктів підприємництва у загальних рисах.

Серед суб'єктів належну увагу слід звернути на таку категорію як громадянин – підприємець. В процесі підготовки до семінарських занять здобувачів повинні опанувати питання, пов'язані із визначенням правового статусу громадянина – підприємця. Домінуюче місце серед суб'єктів господарювання належить юридичним особам, правовий статус яких визначається положеннями Цивільного кодексу України та спеціальними законами.

Питання для обговорення:

1. Поняття суб'єкта підприємницької діяльності.
2. Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців (ФОП).
3. Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності.
 - правове становище акціонерного товариства.
 - правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю.
 - правовий статус виробничого кооперативу.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Розгляньте наведені нижче особи та визначте, які з них можуть бути суб'єктами підприємницької діяльності в Україні:

8. 16-річний Олександр, який має намір торгувати овочами з власного городу.

9. Благодійна організація "Допомога дітям"
10. Іноземна компанія "Samsung Electronics"
11. Державне підприємство "Укрпошта"
12. Фізична особа, визнана судом недієздатною
13. Релігійна організація "Українська православна церква"
14. 17-річний Петро, який одружився та має дитину

Відповіді обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

Задача 1. Планується створення публічного акціонерного товариства "Агро-Експорт" зі статутним капіталом 5 000 000 грн. Товариство займатиметься переробкою та експортом сільськогосподарської продукції.

Визначіть мінімальні вимоги до статутного капіталу ПАТ. Визначіть систему органів управління ПАТ. Проаналізуйте особливості функціонування ПАТ.

Завдання . Підготуйте схему системи суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке суб'єкт підприємницької діяльності?
2. Якими ознаками характеризується суб'єкт підприємницької діяльності?
3. Які види суб'єктів підприємницької діяльності передбачено чинним законодавством?
4. Які особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців?
5. Які обмеження у здійсненні фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності передбачені законодавством?
6. З якою метою створюються виробничі кооперативи? Яким чином ця мета впливає на особливості правового становища виробничого кооперативу?
7. У чому полягає універсальність організаційно – правової форми господарського товариства?
8. Які види господарських товариств ви знаєте? За якими ознаками здійснюється класифікація господарських товариств?
9. Порівняйте правове становище товариства з обмеженою відповідальністю і закритого акціонерного товариства, зазначивши їх спільні та відмінні риси?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-

IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>

6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IY. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

9. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

10. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

11. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

12. Ватрас В. Доктринальні та нормативні питання визначення складу учасників господарських та інших видів підприємницьких товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 1 № 74 (2022). С.93-97

13. Гарагонич О.В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: дис. на здобуття наук. ступ. док. юр.наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарське процесуальне право (081 – Право). Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України» НАН України, Київ, 2020.с.466

14. Грудницька С.М., О.С. Шеремет. Удосконалення правового регулювання організації і діяльності повних товариств. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13694/1/Hrudnytska_Sheremet_73-81.pdf

15. Гудима-Підвербецька М. Юридична особа корпоративного типу: в пошуках єдиної термінології. *Приватне право і підприємництво.* 2024. вип. 24. С.72-79. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24_2/53.pdf

16. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія/ Алла Володимирівна Зеліско.- Івано-Франківськ, Прикарпат.нац.ун-т ім. Василя Стефаника.2016 .445с.

17. Касьяненко Д.І., Герасимова Г.В. Особливості господарювання фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності. *Молодий вчений.* №10 (62). 2018. С.659-662

18. Кузнецов М. Що обрати — ТОВ чи ПП?. *Юридична газета.* №6 (736). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/shcho-obrati--tov-chi-pp.html>

19. Овченко О. В. Роль та місце командитного товариства в системі господарських товариств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2022 № 60. С.43-46

20. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного

законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. №4.2021. С.74-80

21. Попов Ю. Ю. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»: наук.-практ. комент. / Ю. Ю. Попов. Київ: К.І.С., 2019. 392 с.

22. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с

Тема 3. Загальні положення договірних правовідносин за участю суб'єктів підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: В законодавстві немає чіткого визначення поняття господарського договору, в тому числі і підприємницького договору. Загальні та особливі положення про цивільно- правовий договір та його різновиди можна з'ясувати на основі книги 5 ЦК України.

Вивчення даної теми пов'язане із дослідженням видів, форми, порядку укладення та розірвання підприємницьких договорів.

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки підприємницького договору.
2. Види підприємницьких договорів.
3. Умови чинності (дійсності) договорів.
4. Форма підприємницьких договорів.
5. Порядок укладення, зміни і розірвання договорів підприємницьких договорів
6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань: основні засади та особливості правового регулювання за Цивільним кодексом України.

Практичні завдання:

Задача 1. ТОВ "Логістик" уклало договір на транспортні послуги з ТОВ "Перевізник" на 1 рік. Через 4 місяці "Логістик" виявляє систематичні порушення: затримки доставки, пошкодження вантажів. "Логістик" хоче розірвати договір достроково. **За яких умов можна розірвати договір достроково?**

Задача 2. ТОВ "Техносвіт" уклало договір поставки комп'ютерної техніки з ТОВ "КомпСервіс" на суму 500 000 грн. Термін поставки — 30 днів. Товар не доставлено вчасно. Визначте, які санкції можна застосувати до постачальника?. Розрахуйте пеню за прострочення (якщо вона становить 0,1% за кожен день)

Завдання 3. Проаналізуйте запропонований договір та виявіть:

- Які умови є несправедливими або ризиковими?
- Які пункти суперечать законодавству?
- Що потрібно доповнити або змінити?

Приклад умови для аналізу: *"Постачальник має право в односторонньому порядку змінювати ціну товару без повідомлення покупця. Всі претензії щодо якості приймаються тільки протягом 24 годин після отримання товару."*

Задача 4. Приватне підприємство (ПП) «А» і ТОВ «Р» уклали договір поставки, за яким ПП прийняло зобов'язання поставити ТОВ автозапчастини до трактора. Проте в договорі не було зазначено: а) асортимент запчастин, б) вимоги щодо їх якості. Після поставки першої партії запчастин ПП «А» з'ясувало, що поставлена продукція не відповідає усним домовленостям з постачальником щодо її асортименту та якості. Вимогу замінити поставлені запчастини на інші, що відповідають усним домовленостям, ТОВ «Р» проігнорувало.

Чи є цей договір чинним? Які умови договору є істотними? Які наслідки відсутності в договорі хоча б однієї з істотних умов? Чи є правомірними вимоги ПП «А»? Вирішіть цей спір, посилаючись на відповідні положення актів законодавства.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки господарського договору?
2. Назвіть види господарських договорів.
3. Які умови договору визнаються істотними?
4. Які правові наслідки виникають у разі недотримання сторонами згоди щодо істотних умов договору?
5. Чим відрізняється договір (протокол) про наміри від попереднього договору?
6. Чи вправі сторони договору врегулювати свої відносини інакше, ніж це передбачено положеннями цивільного законодавства? В яких випадках?
7. За яких підстав допускається розірвання чи зміна договору в односторонньому порядку?
8. Який порядок зміни чи дострокового розірвання договору в односторонньому порядку?
9. Які види недійсних договорів?
10. Назвіть відмінності нікчемних та оспорюваних договорів.
11. Які умови відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань?
12. Які підстави звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

4. Бабій А.О.Одностороння зміна та розірвання господарського договору [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Бабій Анастасія Олександрівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 20 с.

5. Безклуба О. Електронна форма господарських договорів // Актуальні питання державотворення в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. Дню науки юрид. ф-ту 20 трав. 2016 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т, Рада молодих вчених, Наук. т-во студентів ; [редкол.: І.С. Гриценко та ін. ; уклад.: І.С. Сахарук, А.О. Левченко, А.В. Дідилівський]. Київ : Київський університет, 2016. Т. 2. С. 98- 100

6. Беяневич О.А.Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) [Текст] / О. А. Беяневич. - К. : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

7.Борсук Н.Я., Кикоть П.В. Господарсько-правове регулювання договірних використання об'єктів інтелектуальної власності. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 1.С.155-160

8. Голіна О.В.Господарсько-правова інституціоналізація договорів про надання послуг [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Голіна Олена Володимирівна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2016. - 20 с.

9.Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

10.Коваленко І. А. Господарські договори: порядок укладення та недійсність / І. А. Коваленко, Я. Самощенко // Innovations and prospects of world science : proceedings of II International scientific and practical conference, Vancouver, Canada, 6-8 October 2021. – Perfect Publishing, Vancouver, Canada, 2021. –Р. 615-622.

11.Поєдинок В.В.Несправедливі умови в господарських договорах. *Економіка та право*. 2019. № 4 (55).С.24-31

12.Проблеми правового регулювання договірних відносин суб'єктів господарювання: монографія / В. М. Адам та ін.; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 247 с.

13. Пшенічнова З.І., Севаст'янова А.Ю. Місце господарського договору в системі господарського права:значення та ознаки. *Молодий вчений*.2018.№ 11 (63).С.908-911

14. Піддубна В.Ф.Договір купівлі-продажу підприємства: правові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021.№ 4.С.259-261

15.Щербина В. С. Господарське право: підручник. 3-те вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер. 2011. 656 с.

16.Artur Pohorilenko. Укладення господарських договорів у сфері електронної комерції. *Studia Prawnoustrojowe* 54. URL: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/sp/article/view/7186/5717>